

उपांशुं ग्रहं निरमिमीतेति [ट. १. १. ५.] श्रुतेः ॥ उपांशुग्रहान्निर्मितो यस्त्रिवृ-
त्स्तोमस्तद्रूपां सा° उपांशुग्रहाच्चिवृतः स्तोमं निरमिमीतेति [ट. १. १. ५.] श्रु-
तेः ॥ त्रिवृतः स्तोमान्निर्मितं यद्वयन्तरं पृष्ठं तद्रूपां सा° त्रिवृतः स्तोमाद्वयन्तरं
पृष्ठं निरमिमीतेति [ट. १. १. ५.] श्रुतेः ॥ वसत्यधितिष्ठति सर्वज्ञतूनि वस्ताति-
शयेन वस्ता वसिष्ठः तुरिष्ठमेयःस्विति [पा° ६. ४. १५४.] इष्टानि तृचो लोपः स-
र्वाधार ऋषिः ज्ञाता प्राणस्तद्रूपां सा° प्राणो वै वसिष्ठ ऋषिर्यद्वै नु श्रेष्ठस्तेन व-
सिष्ठोऽथो यद्वस्तृतमो वसति तेनोऽएव वसिष्ठ इति [ट. १. १. ६.] श्रुतेः ॥ प्रजा-
पतिगृहीतया गृह्णातिः सृष्ट्यर्थः प्रजापतिना सृष्टया त्रयेष्टकया स्थापितया प्रजाभ्यः
सर्वप्रज्ञार्थं प्राणं गृह्णामि प्रजानां प्राणसिद्धये त्वामुपदधामीत्यर्थः । अयं पुर इत्या-
दिदशमन्त्रैः प्राणमेवैकं प्रजाभ्यः गृह्णामि । ये नानाकामाः प्राणे तांस्तदधाति स-
कृत्सादयत्येकं तत्प्राणं करोतीति [ट. १. १. ६.] श्रुतेः ॥ ५४ ॥

- a. अयं दक्षिणा विश्वकर्मा । b. तस्य मनो वैश्वकर्मणम् । c. ग्रीष्मो
मानसः । d. त्रिष्टुब्धैष्मि । e. त्रिष्टुभः स्वारम् । f. स्वारादन्तर्या-
मः । g. अन्तर्यामात्पञ्चदशः । h. पञ्चदशादृहत् । i. भरद्वाज ऋ-
षिः । k. प्रजापतिगृहीतया त्वया मनो गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥ ५५ ॥

एभिर्मन्त्रैस्तृतीयं दशकं दक्षिणाश्रोणेरारभ्योपधेयम् । विश्वं करोति सर्वं सृज-
तीति विश्वकर्मा वायुरयं दक्षिणा दक्षिणास्यां दिशि आर्यावर्तादूयो वाति तद्रूपां
त्वां सा° अयं वै वायुर्विश्वकर्मा योऽयं पवते एष ह्रीदः सर्वं करोति तद्यत्तमाह
दक्षिणेति तस्मादिष दक्षिणैव भूयिष्ठं वाति तद्रूपमुपदधातीति [ट. १. १. ७.] श्रुतेः ॥
तस्य विश्वकर्मणोऽपत्यं मनोऽत एव वैश्वकर्मणम् विश्वकर्मण इदम् तस्येदमिति
[पा° ४. ३. १२०.] अण् इन्नण्यनपत्यऽइति [पा° ६. ४. १६४.] प्रकृत्या । मनोद्वपां
सा° मनस्तस्माद्रूपाद्यायोर्निरमिमीतेति [ट. १. १. ८.] श्रुतेः ॥ मनसोऽपत्यं ग्रीष्म
ऋतुस्तद्रूपां सा° ग्रीष्ममृतुं मनसो निरमिमीतेति [ट. १. १. ८.] श्रुतेः ॥ ग्रीष्मस्येयं
ग्रीष्मी ग्रीष्मोत्पन्ना त्रिष्टुप् ह्रन्तस्तद्रूपां सा° त्रिष्टुभं ह्रन्तो ग्रीष्मादतोर्निरमिमीते-
ति [ट. १. १. ८.] श्रुतेः ॥ त्रिष्टुभ उत्पन्नं यत्स्वारं साम तद्रूपां सा° त्रिष्टुभश्ह्रन्तः